

Dz.U. 1960 nr 54 poz. 311
tekst ujednoczony opracowany na podstawie
tj Dz.U. 1989 nr 52 poz. 310 ze zm.

¹USTAWA
z dnia 2 grudnia 1960 r.

o kolejach

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

1. Kolejami w rozumieniu niniejszej ustawy są:

- 1) drogi szynowe wraz z przeznaczonymi do ich eksploatacji i utrzymania budowlami, urządzeniami oraz poruszającym się po tych drogach taborem, służące do przewozu osób, przesyłek oraz ładunków,
- 2) urządzenia transportowe linowe i linowo-terenowe, służące do publicznego przewozu osób w celach turystyczno-sportowych.

2. Przepisy niniejszej ustawy nie mają zastosowania do:

- 1) linii tramwajowych,
- 2) dróg szynowych służących do transportu wewnątrz-zakładowego w jednostkach gospodarczych eksploatujących takie urządzenie, a znajdujących się w całości w obrębie zakładów tych jednostek i nie mających połączenia z siecią kolei użytku publicznego,
- 3) urządzeń transportowych linowych i linowo-terenowych, eksploatowanych przez jednostki gospodarcze i przeznaczonych wyłącznie do przewozu ładunków, nawet gdyby te urządzenia wychodziły poza teren zakładu.

Art. 2.

1. Koleje wymienione w art. 1 ust.1 pkt 1 dzielą się na koleje użytku publicznego i koleje użytku niepublicznego.
2. Przez koleje użytku publicznego rozumie się koleje przeznaczone do publicznego przewozu osób i przesyłek.
3. Przez koleje użytku niepublicznego rozumie się koleje służące do wyłącznego użytku eksploatujących je jednostek.
4. Do kolei użytku niepublicznego zalicza się również bocznice kolejowe połączone z siecią kolei użytku publicznego.
5. Minister Transportu, Żeglugi i Łączności określi zasady użytkowania kolei w portach morskich i śródlądowych oraz organy i tryb postępowania tych organów w zakresie rozgraniczenia zadań i

obowiązków w stosunku do kolei znajdujących się w tych portach.

Art. 3.

Ilekroć w ustawie jest mowa:

- 1) o "kolejach piaskowych" - należy przez to rozumieć koleje użytku niepublicznego, eksploatowane przez podległe Ministrowi Przemysłu przedsiębiorstwa zajmujące się wyłącznie zaopatrywaniem zakładów górniczych w materiały podsadzkowe,
- 2) o "obszarze kolejowym" , należy przez to rozumieć wydzieloną powierzchnię gruntu, przeznaczoną do utrzymania i eksploatacji kolei, wraz ze znajdującymi się na nim budowlami i urządzeniami służącymi temu celowi.

Art. 4.

Minister Transportu, Żeglugi i Łączności w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami i po uzgodnieniu z właściwą wojewódzką radą narodową może, jeżeli wymaga tego interes publiczny, uznać kolej użytku niepublicznego za kolej użytku publicznego, jak również kolej użytku publicznego - za kolej użytku niepublicznego.

Art. 5.

1. Minister Transportu, Żeglugi i Łączności wydaje przepisy techniczne o utrzymaniu i eksploatacji kolei, z wyjątkiem przepisów określonych w ust. 3.
2. W stosunku do kolei piaskowych przepisy techniczne o utrzymaniu kolei wydaje Ministra Transportu, Żeglugi i Łączności w porozumieniu z Ministrem Przemysłu.
3. Przepisy techniczne, o eksploatacji kolei piaskowych wydaje Minister Przemysłu w porozumieniu z Ministrem Transportu, Żeglugi i Łączności.

Art. 6.

Minister Transportu, Żeglugi i Łączności wydaje przepisy o skrzyżowaniu linii kolejowych z drogami publicznymi i liniami tramwajowymi.

Art. 7.

Warunki i sposób prowadzenia ruchu kolejowego w czasie wykonywania budowy kolei określa Minister Transportu, Żeglugi i Łączności.

Art. 8.

Dyrektor Generalny Przedsiębiorstwa Państwowego "Polskie Koleje Państwowe" po zasięgnięciu opinii właściwego wojewody, może zarządzić likwidację i rozbiórkę nieczynnych linii kolei użytku publicznego lub ich części.

Rozdział 2

Świadczenia na rzecz utrzymania ruchu kolei

Art. 9.

1. W razie gdy środki techniczne, którymi dysponuje przedsiębiorstwo państwowe "Polskie Koleje Państwowe", zwane dalej "przedsiębiorstwem PKP", nie są wystarczające w okresie trudnych warunków zimowych, terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia wojewódzkiego na obszarze swojej właściwości terytorialnej, na wniosek naczelnego dyrektora okręgu kolei państwowych, wprowadza obowiązek odpłatnych świadczeń na rzecz utrzymania ruchu kolei.
2. Obowiązek świadczeń, o których mowa w ust. 1, wprowadza się w celu zapobieżenia przerwaniu lub innemu zagrożeniu utrzymania ruchu na sieci kolei znajdującej się w eksploatacji przedsiębiorstwa PKP z powodu zaśnieżenia, oblodzenia linii i urządzeń kolejowych.
3. Zarządzenia terenowych organów administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia wojewódzkiego w sprawach, o których mowa w ust. 1, wchodzą w życie z dniem podpisania.

Art. 10.

1. Świadczenia, o których mowa w art. 9, polegają na obowiązku dostarczania pojazdów samochodowych lub sprzętu wraz z obsługą, a także innych pracowników niezbędnych do wykonania prac objętych świadczeniem.
2. Do wykonania świadczeń rzeczowych są obowiązane jednostki gospodarki uspołecznionej na terenie objętym zarządzeniem terenowego organu administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia wojewódzkiego.

Art. 11.

Jednostki gospodarki uspołecznionej zobowiązane do wykonania świadczeń rzeczowych wyznacza terenowy organ administracji państwowej właściwy w sprawach komunikacji stopnia wojewódzkiego.

Art. 12.

Za uszkodzenie, zniszczenie lub utratę dostarczonego pojazdu lub sprzętu, które nastąpiło bez winy posiadacza lub obsługującego sprzęt w związku z wykonywaniem świadczeń, przysługuje odszkodowanie.

Art. 13.

Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa warunki i sposób wykonywania świadczeń na rzecz utrzymania ruchu na sieci kolei znajdującej się w eksploatacji przedsiębiorstwa PKP, odpłatność, tryb dochodzenia roszczeń z tego tytułu oraz zwolnienie od obowiązku świadczeń, a także organy właściwe w tych sprawach.

Rozdział 3

Koleje użytku niepublicznego

Art. 14.

Korzystanie z kolei użytku niepublicznego na zasadzie współużywania jest dopuszczalne za zezwoleniem Ministra Transportu, Żeglugi i Łączności lub organu przez niego upoważnionego.

Art. 15.

Kolej użytku niepublicznego może być połączona z siecią kolei przedsiębiorstwa PKP za zezwoleniem Ministra Transportu, Żeglugi i Łączności lub organu przez niego upoważnionego.

Art. 16.

Minister Transportu, Żeglugi i Łączności określi warunki wykonywania robót związanych z połączeniem i skrzyżowaniem linii kolei użytku niepublicznego z linią kolei użytku publicznego oraz robót związanych z utrzymaniem i naprawą części linii kolei użytku niepublicznego, położonych na obszarze kolejowym przedsiębiorstwa PKP.

Art. 17.

Otwarcie ruchu na kolei użytku niepublicznego może nastąpić na podstawie zezwolenia właściwej terenowo dyrekcji okręgowej kolei państwowych, po uprzednim komisyjnym sprawdzeniu przez tę dyrekcję, że kolej pod względem bezpieczeństwa ruchu i bezpieczeństwa publicznego odpowiada przepisom niniejszej ustawy. Koszty związane ze sprawdzeniem ponosi jednostka, która ubiega się o zezwolenie na otwarcie ruchu.

Art. 18.

1. Przewóz osób i publiczny przewóz przesyłek na kolejach użytku niepublicznego może być prowadzony za zezwoleniem Ministra Transportu, Żeglugi i Łączności i na warunkach przez niego określonych.
2. Minister Transportu, Żeglugi i Łączności, w zależności od zakresu i warunków eksploatacyjnych danej kolei użytku niepublicznego, może zarządzić odpłatne dokonywanie na tej kolei publicznego przewozu przesyłek przez przedsiębiorstwo PKP lub przez użytkownika kolei użytku niepublicznego oraz określić warunki tego przewozu.

Art. 19.

1. Minister Transportu, Żeglugi i Łączności ustali warunki, jakim ze względów ekonomicznych powinny odpowiadać bocznic kolejowe.
2. W zakresie ustalonym przez Ministra Transportu, Żeglugi i Łączności, w sprawach dotyczących budowy oraz przebudowy i rozbudowy bocznic kolejowych, inwestorzy obowiązani są uzgadniać swe poczynania z właściwą miejscowo dyrekcją okręgową kolei państwowych.
3. Wyposażenie bocznic kolejowych w urządzenia do mechanicznego naładunku i wyładunku wagonów i w inne urządzenia techniczne oraz zmiany technologii pracy zarówno zakładu eksploatującego bocznicę, jak i transportu kolejowego na bocznicy, powodujące zmiany w pracy przy obsłudze bocznicy przez przedsiębiorstwa PKP, wymagają zgody miejscowo właściwej dyrekcji okręgowej kolei państwowych.

4. Nowo budowane bocznic kolejowe powinny być tak usytuowane, aby był możliwy dowóz i odwożenie ładunków transportem samochodowym.
5. Minister Transportu, Żeglugi i Łączności lub organ przez niego upoważniony może zarządzić dokonanie w wyznaczonym terminie przebudowy lub rozbudowy bocznic kolejowej i połączonych z nią kolejowych urządzeń wewnątrzzakładowych, jak również wyposażenia bocznic w niezbędne urządzenia do mechanicznego naładunku i wyładunku wagonów oraz w inne urządzenia - jeżeli będzie to konieczne ze względu na właściwą obsługę bocznic, usprawnienie pracy na przyległych liniach kolei użytku publicznego albo właściwe wykorzystanie taboru, a także w celu umożliwienia dowozu do bocznic i odwożenia z terenu bocznic ładunków transportem samochodowym.
6. W razie niewykonania przez użytkownika bocznic zarządzeń określonych w ust. 5 lub niedostosowania w wyznaczonym terminie bocznic do warunków wymienionych w ust. 1, Minister Transportu, Żeglugi i Łączności lub organ przez niego upoważniony może zarządzić wstrzymanie obsługi, a także likwidację takiej bocznic.
7. Minister Transportu, Żeglugi i Łączności może zarządzić wstrzymanie obsługi bocznic o małym obrocie wagonów lub użytkowanej przez jednostki posiadające warunki do przewozu przesyłek innymi środkami transportu oraz likwidację takiej bocznic.
8. Jeżeli bocznic posiada odgałęzienia eksploatowane przez różnych użytkowników, właściwa miejscowo dyrekcja okręgowa kolei państwowych może w razie potrzeby wyznaczyć, wiążąco dla wszystkich użytkowników, głównego użytkownika całego zespołu bocznic i określać jego obowiązki.
9. Przepisy ust. 1-8 mają odpowiednie zastosowanie do kolejowych urządzeń transportowych w portach morskich i śródlądowych.

Art. 20.

1. Nadzór techniczny nad utrzymaniem kolei użytku niepublicznego i bezpieczeństwa ruchu na tych kolejach sprawuje Minister Transportu, Żeglugi i Łączności lub organ przez niego upoważniony.
2. Nadzór, o którym mowa w ust. 1, sprawowany jest odpłatnie.

Art. 21.

W razie zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub bezpieczeństwa publicznego przez niestosowanie się użytkownika kolei użytku niepublicznego do przepisów niniejszej ustawy właściwa miejscowo dyrekcja okręgowa kolei państwowych może, po uprzednim zawiadomieniu użytkownika kolei, ograniczyć lub zamknąć ruch na niej.

Art. 22.

Minister Transportu, Żeglugi i Łączności określi w drodze rozporządzenia warunki, jakim powinni odpowiadać pracownicy zatrudnieni na kolejach użytku niepublicznego.

Art. 23.

W stosunku do kolei piaskowych:

- 1) zezwoleń określonych w art. 14 i art. 17 udziela Minister Przemysłu w porozumieniu z Ministrem Transportu, Żeglugi i Łączności lub upoważnioną przez niego dyrekcją okręgową kolei państwowych,
- 2) nadzór techniczny określony w art. 20 ust. 1 sprawuje Minister Przemysłu lub organ przez niego upoważniony,

- 3) uprawnienia, o których mowa w art. 21, przysługują Ministrowi Przemysłu lub organom przez niego upoważnionym.

Art. 24.

Zasady budowy, utrzymania i eksploatacji kolei użytku niepublicznego użytkowanych przez Ministerstwo Obrony Narodowej i Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji określi Minister Transportu, Żeglugi i Łączności w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej i Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Rozdział 4

Koleje służące do publicznego przewozu osób w celach rozrywkowych oraz koleje przeznaczone dla celów turystyczno-sportowych

Art. 25.

Minister Transportu, Żeglugi i Łączności:

- 1) określi zakres stosowania przepisów ustawy do kolei określonych w art. 1 ust. 1 pkt 1, służących do publicznego przewozu osób w celach rozrywkowych, oraz do kolei określonych w art. 1 ust. 1 pkt 2, przeznaczonych na cele turystyczno-sportowe, oraz określi organy powołane do sprawowania nadzoru technicznego nad utrzymaniem tych kolei i bezpieczeństwa ruchu na tych kolejach oraz tryb wykonywania tego nadzoru,
- 2) ustali warunki, jakim powinni odpowiadać pracownicy zatrudnieni na tych kolejach,
- 3) w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych wyda w drodze rozporządzenia przepisy o porządku na tych kolejach.

Rozdział 5

Oddalenie zadrzewienia i robót ziemnych od linii kolejowych oraz pasy ochronne przeciwpożarowe i zasłony odśnieżne

Art. 26.

1. Wszelkie zadrzewienia (zakrzewienia) powinny znajdować się, a roboty ziemne powinny być wykonywane w takiej odległości od linii kolejowych, aby nie zakłócały działania urządzeń kolejowych przeznaczonych do eksploatacji i utrzymania kolei i nie zagrażały bezpieczeństwu i prawidłowemu ruchowi kolejowemu i drogowemu.
2. Minister Transportu, Żeglugi i Łączności określa w drodze rozporządzenia odległości i warunki, w których można w sąsiedztwie kolei zadrzewiać i zakrzewiać grunty oraz wykonywać roboty ziemne.
3. Jeżeli na roboty ziemne wymienione w ust. 2 wymagane jest zezwolenie organu administracji państwowej, organ ten przed wydaniem zezwolenia powinien zasięgnąć opinii zarządu kolei.

Art. 27.

W razie budowy kolei w mniejszej odległości od istniejących budowli niż przewidziana w obowiązujących przepisach zarząd kolei obowiązany jest te budowle odpowiednio zabezpieczyć lub przenieść na inne miejsce albo zwrócić koszty koniecznego zabezpieczenia tych budowli przed niebezpieczeństwem pożaru lub koszty

przeniesienia ich na inne miejsce. Ustalenie zakresu zabezpieczenia i wysokości podlegających zwrotowi kosztów zabezpieczenia lub przeniesienia następuje w trybie określonym w art. 30.

Art. 28.

1. W razie potrzeby usunięcia zadrzewienia (zakrzewienia) pogarszającego widoczność sygnałów i pociągów, utrudniającego budowę i eksploatację urządzeń kolejowych lub powodującego zaspę śnieżną, 2terenowy organ administracji państwowej właściwy w sprawach gospodarki gruntami stopnia podstawowego zarządzi usunięcie zadrzewienia (zakrzewienia) na wniosek zarządu kolei za odszkodowaniem ustalonym w trybie określonym w art. 30. Odszkodowanie to nie przysługuje, jeżeli zadrzewienie (zakrzewienie) nastąpiło po wybudowaniu kolei z naruszeniem przepisów, o których mowa w art. 26 ust. 2.
2. Usunięcia zadrzewienia (zakrzewienia) na obszarze gruntów państwowego gospodarstwa leśnego dokonuje w przypadkach określonych w ust. 1 właściwy organ administracji lasów państwowych na wniosek zarządu kolei.

Art. 29.

1. Zarząd kolei ma prawo na obcym gruncie, za odszkodowaniem ustalonym w trybie określonym w art. 30, urządzać i utrzymywać pasy ochronne przeciwpożarowe oraz ustawiać zasłony odśnieżne, a w szczególności zakładać żywopłoty.
2. Zarząd kolei jest obowiązany do urządzania i utrzymywania pasów ochronnych przeciwpożarowych na państwowych gruntach leśnych.
3. Koszty urządzania i utrzymywania pasów ochronnych przeciwpożarowych i zasłon odśnieżnych ponosi zarząd kolei. Jeżeli zadrzewienie (zakrzewienie), powodujące potrzebę urządzenia pasów ochronnych przeciwpożarowych, nastąpiło po wybudowaniu kolei, urządzenie i utrzymywanie tych pasów oraz związane z tym koszty obciążają właścicieli zadrzewionych (zakrzewionych) gruntów.
4. Minister Transportu, Żeglugi i Łączności określa w drodze rozporządzenia:
 - 1) sposób urządzania i utrzymywania zasłon odśnieżnych - w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej,
 - 2) sposób urządzania i utrzymywania pasów ochronnych przeciwpożarowych - w porozumieniu z ministrem wymienionym w pkt 1 oraz Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 30.

1. Wysokość odszkodowania (art. 27, 28 i 29 ust. 1) ustala zarząd kolei w porozumieniu z osobami zainteresowanymi. W razie niedojścia do porozumienia, wysokość odszkodowania określa 3terenowy organ administracji państwowej właściwy w sprawach gospodarki gruntami stopnia podstawowego przy odpowiednim zastosowaniu zasad i trybu obowiązującego przy wywłaszczeniu nieruchomości.
2. Ustalanie wysokości odszkodowania, nie wstrzymuje wykonania urządzeń i robót, przewidzianych w art. 27, 28 i 29 ust. 1.

Art. 31.

W razie wykonania budowli lub jakichkolwiek urządzeń i robót wzdłuż linii kolejowych wbrew obowiązującym przepisom, 4terenowy organ administracji państwowej właściwy w sprawach komunikacji stopnia podstawowego na wniosek zarządu kolei zarządzi na koszt sprawcy doprowadzenie otoczenia kolei do stanu

zgodnego z powyższymi przepisami.

Rozdział 6

Ochrona porządku na kolejach użytku publicznego

Art. 32.

Wstęp na obszar kolejowy dozwolony jest tylko w miejscach wyznaczonych. Poza tymi miejscami wstęp na obszar kolejowy mają osoby posiadające upoważnienia właściwych organów kolejowych oraz osoby upoważnione do wstępu na obszar kolejowy na podstawie odrębnych przepisów.

Art. 33.

1. Do zabezpieczenia mienia kolejowego i powierzonego kolei oraz nadzoru nad przestrzeganiem porządku na kolejach użytku publicznego powołane są organy ochrony kolei.
2. Organami ochrony kolei są: Służba Ochrony Kolei oraz inne organy określone przez Ministra Transportu, Żeglugi i Łączności w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.
3. Zakres działania i uprawnień organów ochrony kolei obejmuje:
 - 1) ochronę mienia kolejowego i powierzonego kolei,
 - 2) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o porządku na kolejach użytku publicznego,
 - 3) ochronę życia, zdrowia i mienia obywateli korzystających z usług kolei.
4. W celu wykonywania swych zadań organy ochrony kolei mają prawo:
 - 1) nakładania w trybie obowiązujących przepisów grzywien w drodze mandatu karnego,
 - 2) legitymowania lub stwierdzania w inny sposób tożsamości osób, które przekroczyły przepisy o porządku na kolejach, oraz zatrzymania winnego w razie dokonania przestępstwa lub wykroczenia na obszarze kolejowym i doprowadzenia go przymusowo do najbliższego organu Milicji Obywatelskiej,
 - 3) noszenia i użycia broni palnej.
5. Minister Transportu, Żeglugi i Łączności w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych wyda w drodze rozporządzenia przepisy o porządku na kolejach użytku publicznego.
6. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Transportu, Żeglugi i Łączności określi w drodze rozporządzenia organy ochrony kolei, którym przysługuje prawo noszenia broni palnej w czasie pełnienia służby na obszarze kolejowym, oraz przypadki, w których dopuszczalne jest użycie broni przez organy ochrony kolei, i tryb postępowania przy użyciu broni.
7. Szczegółowy zakres działania oraz organizację Służby Ochrony Kolei określi Minister Transportu, Żeglugi i Łączności w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 34.

Minister Transportu, Żeglugi i Łączności w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych określi uprawnienia oraz zasady i tryb wykonywania tych uprawnień przez organy ochrony kolei w stosunku do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz zasady współdziałania tych organów z właściwymi organami wojskowych.

Art. 35.

1. Minister Spraw Wewnętrznych określi w drodze rozporządzenia w porozumieniu z Ministrem Transportu, Żeglugi i Łączności przypadki, w których działalność organów ochrony kolei sięgać będzie poza obszar kolejowy.
2. Przepisy art. 33 nie naruszają właściwości Milicji Obywatelskiej w zakresie utrzymywania bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego na obszarze kolei użytku publicznego.
3. Organy ochrony kolei są obowiązane udzielać w miarę możliwości pomocy organom Milicji Obywatelskiej i organom ochrony granic na ich wezwanie w wykonywaniu czynności służbowych.
4. Minister Transportu, Żeglugi i Łączności w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych określi szczegółowe zasady i sposób współdziałania organów ochrony kolei z organami Milicji Obywatelskiej i ochrony granic.

Rozdział 7
Przepisy karne**Art. 36.**

1. Kto wykracza przeciw przepisom o porządku na kolejach, wydanym na podstawie art. 25 pkt 3 i art. 33 ust. 5,
podlega karze grzywny do 10 000 złotych.
2. Orzekanie w sprawach wymienionych w ust. 1 następuje w trybie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

Opracowano na podstawie: Dz.U. z 1989 r. Nr 52, poz. 310; z 1990 r. Nr 34, poz. 198; z 1991 r. Nr 107, poz. 462; z 1996 r. Nr 106, poz. 496.

kompetencja rejonowych organów rządowej administracji ogólnej

kompetencja rejonowych organów rządowej administracji ogólnej

kompetencja rejonowych organów rządowej administracji ogólnej